

Nr. 111

Przedpłata w Poznaniu:
kwartalnie 1 markę, miesięcznie 35 fen.,
z odnośnieniem do 40m 1 mk. 25 fen.,
WIELKOPOLANIN wychodzi codziennie.

Poznań, niedziela 16 maja 1897

Przedpłata na pocztach:
kwartalnie 1 markę.
INSEKATY od wiersza drobnego 25 fen.
RĘKOPISOW się nie zwraca.

Rok 15.

REDAKCJA „Wielkopolanina”: Wielkie Garbary 50. — EKSPEDYCJA: ul. Wodna 15, w drukarni Fr. Chocieszyńskiego.

Projekt do ustawy o stowarzyszeniach

brzmi: Artykuł I. Urzędnikom wydelegowanym przez władze policyjne przysługuje prawo rozwiązania zebrań, jeżeli one stoją w sprzeczności z prawem karnym, lub zagrażają spokojowi i bezpieczeństwu publicznemu, a w szczególności bezpieczeństwu państwa.

Artykuł II. Małoletnim nie wolno brać udziału w zebraniach, na których radzi się o sprawach politycznych, lub je się roztrząsa.

Artykuł III. Władza policyjna ma prawo rozwiązywania Towarzystw, których cele lub działalność sprzeciwiają się prawu karnemu, albo zagrażają spokojowi publicznemu, mianowicie bezpieczeństwu państwa, lub też spokojowi krajowemu. (§ 8 rozporządzenie z dnia 11 marca 1850.)

Artykuł IV. Towarzystwom założonym w celu roztrząsania spraw politycznych nie wolno przyjmować małoletnich. Małoletnim nie wolno bywać na takich zebraniach i posiedzeniach. Zakaz ten nie rozciąga się na takie zebrania, które służą tylko celom zabawy, bez wszelkiej domieszki cechy politycznej. W takich zebraniach mogą uczestniczyć także kobiety.

Związki Towarzystw dozwolone z tem nadmienieniem, że politycznym Towarzystwom nie wolno się łączyć z Towarzystwami zagranicznymi bez pozwolenia ministra. Rozporządzenie § 8 prawa z 11 marca 1850 roku są niniejszem zniesione, ile dotyczą uczni i terminatorów.

Artykuł V. Jeśli na rozkaz urzędnika policyjnego obecnych na zebraniu politycznym lub posiedzeniu Towarzystwa politycznego małoletnich się nie wykluczy, ma policyja prawo rozwiązania zebrań, lub posiedzenia.

Wrazie rozwiązania zebrań (posiedzenia) na mocy wyżej wyjaśnionego przepisu, lub artykułu I. mają być zastosowanymi paragrafy 6 i 15 rozporządzenia z dnia 11 marca 1850 roku.

Kto bierze udział w posiedzeniach rozwiązanych na podstawie § 3 stowarzyszenia, czy to jako członek zarządu, lub urzędnik, oraz każdy, kto na takie zebranie publiczne zaprasza, oddaje miejsce, lub czynnym jest jako przewodniczący, kierownik, lub mówca, naraża się na kary przewidziane w § 14 rozporządzenia z dnia 11 marca 1850 r. Taka sama kara czeka każdego, kto w jakikolwiek sposób ułatwia dalszą czynność Towarzystwa rozwiązanego. Kto jest członkiem Towarzystwa rozwiązanego, podlega karze wymienionej w § 16 ustęp 2.

Przy wykroczeniu przeciw ustępom 1 i 3 artykułu IV mają mieć zastosowanie ustęp 2 § 8 i § 16 rozporządzenia z dnia 11 marca 1850 roku.

Małoletni, którzy wbrew części 1, artykułu IV pozwalają się wpisać jako członkowie, podlegają karze przewidzianej w części 3 artykułu IV.

Tak brzmi projekt do nowej ustawy o stowarzyszeniach i zebraniach. Dużo jeszcze wody upłynie, zanim projekt zamieni się w rzeczywistość i zanim ustawa nabierze mocy prawa. Można mieć nawet słuszną nadzieję, że projekt wogóle nie uzyska w większości kół re-

prezentacji narodu. — Jeżeli zaś istotnie reprezentacje narodu odrzucią go, to jedynie dla tego, iż projekt mieści w sobie znaczne ścieśnienie praw obywatelskich. Należy nam wyjaśnić niebezpieczeństwa zawarte w ustawie. Dla łatwiejszego zrozumienia pojedynczych artykułów, opatrzymy je kolejno uwagami. Niechaj więc czytelnik najpierw przeczyta artykuł, a następnie uwagi.

Uwagi do artykułu I. Według artykułu pierwszego przysługuje prawo rozwiązywania zebrań policyjantowi dozoru, jeżeli zebranie uzna za niebezpieczne dla państwa i pokoju publicznego. A więc niższy urzędnik policyjny — taki zazwyczaj dozoruje na zebraniach — ma mieć taką znajomość praw i ustaw krajowych, aby rozsądzić co jest złem, a co dobrem dla państwa. Do takiego rozeznania trzeba mieć co najmniej wiadomości i obszerny pogląd ministra; kto tego nie ma, ten będzie rozwiązywał zebrania bezpotrzebnie, według instynktu, według widzimisię. Przy złej woli urzędnika żadne nieomal zebranie odbyćby się nie mogło. Stąd słuszne twierdzenie, iż paragraf ten znacznie ścieśnia prawa obywatelskie.

Uwagi do artykułu II. Artykuł ten wyklucza małoletnich od zebrań politycznych. W przyszłości zatem każdy, z którego zewnętrznego wyglądu od razu nie będzie można poznać, że jest pełnoletnim, będzie musiał zabierać metrykę — inaczej naraża się na wykluczenie z zebrania.

Uwagi do artykułu IV. Artykuł ten daje policyi prawo rozwiązywania Towarzystw, jeżeli je uzna za niebezpieczne dla państwa, porządku i pokoju publicznego. Odsyłamy czytelnika do uwag zrobionych przy artykule pierwszym.

Uwagi do artykułu V. W artykule tym wyluszczone są kary, które czekają tych, którzy wykrócą przeciw jednemu z wyżej wymienionych artykułów.

Pierwsza część tego artykułu daje policyi oprócz tego nowy powód do rozwiązania zebrań. Kary zawarte w wymienionym w artykule § 14 rozpoczynają się 10 talarami, a kończą na setce talarów, kto zaś nie chce lub nie może zapłacić — idzie do więzienia na 14 dni, odnośnie aż na 6 miesięcy. W części 2 § 16 zawarta jest kara od 5—50 talarów, albo więzienie od 8 dni aż do 3 miesięcy. Część 3 § 15 zawiera karę dla rodziców tych małoletnich, którzy wykrócą przeciw ustawie, od 5 do 50 talarów.

Takie dajemy wyjaśnienie do poszczególnych artykułów — ogólnie zaś nadmieniamy, że duch projektu nowej ustawy sprzeciwia się wyraźnie artykułom 29 i 30 konstytucji pruskiej. Artykuł 29 konstytucji brzmi: Każdemu pruskiemu poddanemu wolno się zgromadzać w miejscach zamkniętych bez uprzedniego powiadomienia władz; § 30 brzmi: Wszyscy pruscy poddani mają prawo zawiezywać Towarzystwa w celach niesprzeciwiających się prawom karnym. Wykonywanie tych przyznanych praw może podlegać niewątpliwie prawom państwowym, i kontroli państwa, ale zasady to w niczem ani naruszyć ani zmienić nie powinno.

Przeważna część pism niemieckich jest zdania, że projekt ten upadnie.

Stan szkolnictwa ludowego w Galicyi.

II.

Dążenie do podniesienia szkolnictwa ludowego w Galicyi nie ustaje po roku 1891. Dodatnie tych dążeń objawy widzimy w założeniu seminaryów w Samborze rok (1892.) dwóch seminaryów w Krośnie i Sokalu w r. 1895, stypendya dla kandydatów nauczycielskich poniesiono do kwoty 90,000 zł. z funduszy krajowych, a do 30,000 zł. z funduszy państwowych. Wskutek tego liczba uczniów w seminaryach nauczycielskich męskich podwoiła się w roku 1893/94 i od tego czasu stale wzrasta. W r. 1892 było uczniów w seminaryach 889, a w r. 1897 wrosła liczba uczniów do 2246.

Znaczne polepszenie bytu nauczycieli uchwalili sejm w ustawach z r. 1892 1896, a nadto wszystkie szkoły filijalne zamienił na etatowe.

Na poparcie budowy szkół przeznaczył sejm fundusz pożyczkowy w kwocie 228,692 złr., który następnie powiększono dodatkową kwotą 57,322 złr. Wreszcie ustawę z r. 1894 oparł całą czynność budowy szkół na wielkich zasiłkach z funduszu krajowego.

Nie dość wyraźnie może jeszcze występują te polepszenia, ale że błogi skutek odniosą nie ulega żadnej wątpliwości.

Liczba szkół ogółem wzrastała w tym czasie powoli, natomiast znacznie podniosła się liczba klas. W roku 1891/2 było szkół zorganizowanych 3853, a w roku 1895/6 doszło do 4079. Przybyło więc w ciągu pięciu lat szkół 226, tj. przybywało corocznie w przecięciu szkół po 46.

Liczba klas czynnych wynosiła w roku 1891, 5413, w r. 1892, 5668, w r. 1893, 5875 w roku 1894, 6085, w roku 1895, 6287, w r. 1896, 6623 — wzrosła więc o 1210, tj. rocznie o 242.

Przytem frekwencja, która wynosiła w 1863 roku 163,917 dzieci, w 1873 r. 165,146, w 1883 r. 324,116, wzrastała w tym okresie jak następuje; w 1891 r. 514,445, w 1892 r. 541,927, w 1893 roku 563,509, w 1894 roku 573,968, w 1895 r. 593,972, a w 1896 r. 605,080 dzieci.

Liczba nauczycieli kwalifikowanych wynosiła w 1891 roku 4760, w 1892 roku, 4843, w 1893 roku, 5012, w 1894 roku, 5141, w 1895 r. 5263, w 1896 r. 5482. Przybyło zatem w tym okresie ogółem nauczycieli kwalifikowanych 722, tj. corocznie w przecięciu po 120.

Ponieważ liczba ta nie wystarczała, zmuszoną była rada szkolna krajowa przyjmować także niekwalifikowanych nauczycieli, z tą jednak zmianą, że postawiła pewne warunki wykształcenia dla zgłaszających się kandydatów i pozwala ich przyjmować w przyszłości tylko na posady niesamoistne pod kierunkiem doświadczonych nauczycieli, wskutek czego wielu z nich kształcąc się, przystępuje do egzaminu kwalifikacyjnego na nauczycieli.

Zasada ta ostatnia, przeprowadzona bardzo stanowczo, nie pozwoliła jednak radzie szkol-

nej otwierać wielu szkół jednoklasowych, dla których wydano orzeczenie, a czasem wystawiono nawet budynki. Zmusiła także radę szkolną do zamykania niektórych szkół, dawniej czynnych, mających bardzo lichy budynek i nie mogących dlatego przyciągnąć kwalifikowanego nauczyciela. Dlatego liczba szkół zorganizowanych (4097) większa jest o 479 od szkół rzeczywiście czynnych (3600.)

Z tych zestawień wynika, że rząd krajowy w Galicyi zrobił w krótkim czasie bardzo dużo dla szkolnictwa ludowego w Galicyi. Zważyć trzeba, że pierwsze lata zeszły na próbach nieudanych, bo brak był początkowo ludzi, którzyby mogli wprowadzić szkolnictwo w Galicyi na właściwe tory, liczyć więc trzeba, że praca dodatnia dzieje się w okresie piętnastoletnim, i że rząd galicyjski zastał wszystkie gałęzi administracji w rozterce i w zniechęceniu. Nie może więc poświęcać jedynie uwagi swej zwracać na szkolnictwo. Wydaje się nam tedy, że rządowi ani chęci ani zdolności nie brakło do podniesienia szkolnictwa a przez to oświaty ludowej, ale brak natomiast dosyć dotkliwy prywatnych starań o wywołanie w ludzie galicyjskim przeświadczenia, że w oświacie leży źródło dobrobytu i siły narodu. Znanem jest przysłowiove nieomal orzeczenie, że nie kto inny wygrywał wojny pruskie i Prusy postanowił na nogi, tylko pruski „szulmeister“.

Nie twierdzimy, aby nie robiło się w Galicyi nic ze strony społeczeństwa dla oświaty ludu — ale tego błędu ta społeczność z siebie nie złoży, iż pozwoliła się wyprzedzić a nawet wziąć nad sobą górę żywiołom burzącym.

Tu więc stoi otworem szeroka niwa do pracy — praca dziś utrudniona, ale trudności te są do zwyciężenia przy dobrej woli, a tej społeczeństwu w Galicyi nikt odmówić nie może.

Wiadomości polityczne.

Niemcy. Z Berlina donoszą: Do parlamentu nadszedł przedłożony przez Koło polskie, stronnictwa wolnomyślnie, socjalistów i antysemitów projekt, zawierający jeden artykuł, który ma następujące brzmienie: „Krajowym Towarzystwem wszelkiego rodzaju wolno łączyć się między sobą nawzajem. Zuosi się przeciwne temu przepisy krajowe.“ Za wnioskiem tym, który jest niejako odpowiedzią, na rządową ustawę o stowarzyszeniach, postanowiło centrum także głosować. Narodowo-liberalni również zgadzają się na niego. Wniosek podany będzie w przyszły wtorek. Przyjęcie zapewnione.

Projekt do ustawy o stowarzyszeniach podany w dzisiejszym numerze przyjdzie podobno pod obrady sejmu już w poniedziałek. Rozprawy będą ciekawe. Możliwość uzyskania dla ustawy tej jest większości prawdopodobna. Konserwatyści bowiem liczą w sejmie 209 głosów; wszystkie inne partie razem głosów 234 — absolutna większość wynosi zatem głosów 217; jeżeli się więc do konserwatystów przyłączy, choćby mały odłam narodowo-liberałów ustawa uzyska większość. Dotąd narodowo liberalni nie okazali zbyt wielu symp-

ty dla projektu, ale że partya ta często zdanie zmienia i silnie jest rządowo zabarwiona, nie wiadomo więc, jak sobie postąpi. Gdyby ustawa miała przejść, postawie głosujący za nią ukuliby miecz, któryby z czasem i na ich głowy mógł spaść. — Różnie się bowiem dzieje, raz ci, raz owi są w opozycji, a jasne jest, że ustawa wymierzona głównie przeciw wszelkiej opozycji, czy reprezentacji jej są niemieccy agrariusze, socjaliści, Polacy itd.

Minister handlu zrobił nareszcie stanowczy krok przeciwko giełdowiczom strejkującym. Za pośrednictwem prezesa Brandenburgii wezwał on stowarzyszenie handlarzy ziemiołódowych z Feenpalast w Berlinie, żeby się w ciągu 3 tygodni poddało przepisom obowiązującego prawa giełdowego i prawa o izbach rolniczych.

Wojna turecko-grecka. Zawieszenie broni dotąd nie zawarte. Turcy zdają się chęć wyprzedzić Greków z pozycji pod Domokos, uda im się to przez obejście pozycji, która jest silną i podobno dobrze obwarowaną. Anglia nie bardzo zadowolona z zachowania się sułtana, który chce wyzyskać zwycięstwa nad Grecją odniesione. — W Epirze znowu Grecy przeszli na terytorium tureckie. Preweza dotąd się trzyma.

Austria. Z Cieszyna donoszą, że prezydent ministrów, hr. Badeni telegramem wysłanym pod adresem tamtejszego starostwa zawiadomił, że X. Stojałowskiemu zapewniono spokojny pobyt w Cieszynie i w Wiedniu. Książę Stojałowski przybył do Cieszyna onegdaj po południu. Nosi on duchowne szaty i ma zamiar podobno zwołać tu zgromadzenie swych stronników. Przypuszczać należy, że hr. Badeni, dając X. Stojałowskiemu możność agitowania w kraju, otrzymał rękojmię, że nowa agitacya ta naprawi złe, które dawniejsza sprowadziła. W tej mierze czytamy dziś w „N. Reformie“: „Dzienniki wiedeńskie podnoszą, że X. Stojałowski w ostatnim num. „Pszczółki“, zmienia dotychczasowy ton i chwali Badeniego za rozporządzenia językowe. Książę Stojałowski uważa nowy kierunek polityki austriackiej za sprawiedliwy i poleca dla tego swojemu klubowi, aby popierał rząd i szedł ręką w rękę z Kołem polskiem“. Byłoby dobrze, aby X. St. błąd naprawił, ale czy można mu wierzyć?

Francya. Paryż 13 maja. „Ajencya Hava-sa“ donosi, iż ambasador rosyjski bar. Morenheim wręczył wczoraj prezydentowi Faure'owi odrębne pismo cara, następującej treści: „Carskoje Siewo, 7 maja. Panie prezydencie! Bardzo drogi i wielki przyjacielu! Cesarzowa łączy się ze mną, aby wyrazić panu głębokie współczucie, jakie wywołała w nas okropna katastrofa w bazarze dobroczynności w Paryżu. Znasz pan zbyt dobrze nasze uczucia ku Francyi, abyś pan nie był zapewnionym o głębokim i szczerem współczuciu naszym z powodu tego nieszczęścia, które tak wiele serce rozdzierającej żałoby i okrutnej boleści sprawiło Paryżowi. Łącząc się z całego serca z tem, co pan musisz osobiście czuć wobec takiego nawiedzenia, przywiązujemy wagę do zakomunikowania panu echa wszystkich naszych sympatyj, oraz sympatyj całej Rosyi. Pozwól, panie prezydencie, bardzo drogi przyjacielu, że równocześnie

powtórzę zapewnienie mej niezmienniej i szczerzej przyjaźni. — Podpisano: Mikołaj.“

Bulgarya. W Sofii odbył się niedawno wiec opozycyjny, wymierzony przeciwko Rosyi i rusofilskiej polityce obecnego rządu bułgarskiego. Mówcy wyrazili zarazem współczucie dla Macedonii i wzywali do wojny z Turcyą. Ciekawa rzecz, iż tego rodzaju demonstracje antirosyjskie odbywają się i w innych miejscowościach Bułgaryi i jak się zdaje w całym kraju budzi się reakcyja przeciwko polityce Stoilowa. Na wiecu sofjskim z wybitnych przywódców politycznych byli obecni Cankow i Karawelow.

Odezwa

Polaków w Ks. Anhalt do braci Wielkopolanów.

Kochani rodacy! Od roku 1894 dopiero tu w Güsten istnieje missya katolicka. Założył ją X. wikary Reineke, były prezes Towarzystwa św. Stanisława w Herne, wierny przyjaciel robotników polskich. Otworzył w Güsten kaplicę i szkołę (liczba dzieci 49), w Landersleben tak samo kaplicę i szkołę (37 dz) w Ilberstedt szkołę już liczącą dzieci 53. Ale, mili bracia, pójdźcie jeno i obaczcie sobie miejsca tych naszych kaplic i szkół! Oto w Güsten byłej stajni połowica jedna jest teraz szkołą naszą, druga połowica kaplicą! W Sandersleben kaplica pod dachem śpichrza państwowego, szkoła zaś wąską izdebką, baraki dla chorych na cholera! W Ilberstedt mały gmach nad chlewem luterskiego karczmarza — to nasza szkoła. Liczba katolików (między którymi 400 do 500 robotników polskich) pomnaża się, trzeba koniecznie budować, chociaż skromnie i ubogo, ale skąd brać pieniądze? Nieco już wyzbrał w. X. wikary, my parafianie, chociaż ubodzy, 1000 mk. na rok składamy, lecz to nie wystarczy. Więc do Was, kochani rodacy, się uciekamy i w imię Jezusowe Was prosimy, abyście nam pomogli jałmużną jaką. Wstań, bracie lub siostrze, w towarzystwie lub na weselu, albo obchodź po sąsiedztwie, czytaj tę odezwę i zbieraj do missyi naszej kilka pieniążków i poślij do rąk wieleb. X. wikarego Reineke w Güsten (Anhalt)! Za dobrodziejów co niedzielę osobna modlitwa, a co miesiąc na pierwszy piątek msza św. się odprawia. Panie Jezu, wzrusz serca braci naszych, błogosław dobrodziejom! Polacy w missyi Güteńskiej.

Dobra usługa: pośłać X. wikaremu adresy katolików bogatych i miłosiernych.

RUCH W TOWARZYSTWACH.

* Szanownym członkom Kółka Śpiewackiego w Towarzystwie Krawców w Poznaniu, donosimy uprzejmie, iż przyszła lekcya śpiewu, wraz nader ważną pogadanką, odbędzie się w niedzielę, dnia 13 b. m. w naszym lokalu śpiewu, u p. K. Dembńskiego, ulica Ślusarska nr. 6, punktualnie o godz. pół 3 po południu. Zarazem wzywamy niniejszem wszystkich panów, mających chęć przystąpić do naszego Kółka śpiewu, o punktualne i takowe przybycie w wyżej wymienionym czasie, celem możności ćwiczenia zupełnie świeżych utworów. Jeszcze raz o punktualne przybycie uprasza Zarząd Kółka Śpiewackiego w imię Towarz. Krawców w Poznaniu.

* Zebranie Katolickiego Towarzystwa Robotników Polskich w Poznaniu odbędzie się w niedzielę, d. 13 bm. o godz. 6 na sali Dominikańskiej, wchód od ul. Sze-

10

Weneckie swaty.

Z dziejów Południowych Słowian.

(Ciąg dalszy)

Niebawem zagrzmiąły działa tureckie z większą, niż dotąd szybkością — ale działa niektóre stały za daleko, aby mogły wielką szkodę wyrządzić, a oprócz tego noc nie przyczyniała się do celności strzałów. Było więcej huków niż szkody.

— No — mówi Loredan zacierając ręce — książę Straszimir nie będzie się mógł skarżyć na ciszę, dosyć huków, aby pochód dziesięćkroć większej armii zastonić.

I rzeczywiście nikt w tym huków wystrzałów nie dosłyszał odgłosu kroków zbrojnych mężów, ale szli oni też tak cicho, że od razu było można poznać, że to ludzie zwyczajni nocnych i tajemnych wycieczek i napadów. Nikt też nie słyszał lekkich uderzeń wiosel roztrzaskających gładką powierzchnię jeziora i szumu wody prutej piersiami szybkich czajek. Łodzie ciągnęły w dwóch rzędach. Na czele płynęła łódź większa z szatandarem.

Gdy się czołna były zbliżyły na strzał rusznicy z Vraniny, łódź wodza się zatrzymała i natychmiast zatrzymały się inne.

Wysoka postać rozglądała się uważnie wokoło i nasłuchiwała pilnie.

— Dziwna rzecz!... że nas jeszcze nie widząc — mówi ów mąż półgłosem do siebie — oślepli chyba? Że naszego przybycia nie słyszeli, temu się nie dziwię. Dobrze się sprawa Loredan. Ale tu na Vraninie dowodzi poturczenie Hassan,

odważny i przezorny, czy za tą ciszą ukrywa się zasadzka, czy też nieuwaga.

— Junacy! — odezwał się potem głośno, aby go dosłyszano w huku dział — zważajcie na moje rozkazy. Czołna półkolem zbliżają się do ostrowu, abyśmy nadpływając gromadnie nie stali się zbyt łatwym celem dla kul i strzał Hassana, jeżeli zasadzkę gotuje. Żaden z was słowa nie piśnie, póki nie zagrzmi strzelba z ostrowu i strzała nie zaświszczy — potem ale z Bogiem naprzód, zwistujcie okrzykiem, że Czarnogóra i Iwan Czernojewicz jest w pobliżu. Jeżeli zaś istotnie nas nie widzą, co także być może — to z cicha zbliżajcie się do brzegów, póki wam znaku nie dam.

— Stanie się tak wodzu — rzekli najbliżsi i od czołna do czołna pedawano sobie rozkazy. Łodzie się rozdzieliły wzdłuż wybrzeży.

Dziwili się wszyscy, że nikt ich nie wita ni strzałą ni kulą, ale przecież nie wiedzieli, że ciekawość zawiodła bisurmanów na przeciwny koniec wyspy, aby mogli się przyjrzeć, jak się skończy ten bój nocny.

— Bóg z nami i święty Sawa — szeptali Czarnogórcy — bisurmanie całkiem ślepi.

Junacy ustawili się w szyk bojowy.

— Jesteście w pogotowiu junacy? — pyta się książę półgłosem.

— Tak! — brzmiała odpowiedź.

— Wioślarze niech płyną z czajkami wzdłuż brzegu, aby byli nam zawsze pod ręką. My zaś ruszymy naprzód z Panem Bogiem. Gdy napotkamy Turka tylko handzar i pałka niech pracują — rusznice niech milczą, nie chcą, aby niepotrzebny powstał huk; cięższa nas praca czeka po zdobyciu

Vraniny. — Junacy — zawołał głośniejsz podrzucając w górę sztandar — Czarnogóra i święty Iwan! Naprzód!

Oddał sztandar chorążemu, wyskoczył pierwszy, wysoka jego postać przewyższała innych o pół głowy.

— Czarna Góra i Iwan! — huknęli junacy — a potem cicho jak cienie ruszyli naprzód, zaledwie tu i tam trzask zdeptanej gałęzi świadczył o ich pochodzie; wszystko to jednak ginęło w huk dział.

Wystąpili z cienia drzew na polankę, a tu spostrzegli obozowisko załogi Vranińskiej i załogę samą, zwróconą ku Skutarze i z wyłączeniem i ciekawością patrzącą na tabor turecki.

Zatrzymał się książę czarnogórski, i wszyscy, jakby jednym duchem natchnieni stanęli z nim.

— Tu są! — mówi Iwo do bliżej stojących — Bóg sam wydał ich w ręce nasze. Zasługują na śmierć, choćby tylko za swą nieuwagę, która wstrętną być musi dla każdego rycerza. Widzicie junacy, jako niedołężnym czyni wiara Mahometa. Cóż to się stało z tego kiedyś dzielnego Hassana? Za jego odstępstwo od wiary naszej Bóg mu rozum odebrał — a my odbierzemy mu marny żywot.

Podniósł do góry potężną pałkę i zawołał głośno:

— Hajże na nich!

Nagle zamilkł, bo mu się zdawało, że usłyszał grzechot pałby rusznicy, a niedługo potem doszły jego uszu wojenne okrzyki z prawego brzegu jeziora.

(Ciąg dalszy nastąpi).

wskiej nr. 18, na które się członków i kandydatów zaprasza. Goście wprowadzeni przez członków mile widziani.

*** Towarzystwo Pszczelarzy** powiatu poznańskiego odbędzie w niedzielę, dnia 16 maja zebranie walne w hotelu „Concordia”, w pobliżu dworca centralnego, na które członków zaprasza Zarząd.

*** „Jutrzenka”**, Tow. wstrzemięźliwości, urządza w niedzielę, dnia 16 b. m. swoją zabawę latową w Parku Wiktoryi. Początek koncertu o godz. 4, tańce o godz. 6 i pół. Prosimy o liczny udział. Zarząd.

*** Zwyczajne zebranie Tow. Młodzieży polsko katolickiej** pod opieką św. Stanisława Kostki odbędzie się dnia 17 maja r. b. o godz. 8 w lokalu p. Chojnackiego, Wielkie Gąbary nr. 45. Liczne przybycie szan. członków pożądanę. Goście wprowadzeni przez członków mile widziani. Zarząd.

*** Katolickie Towarzystwo Rzemieślników Polskich** w Poznaniu obchodzi w niedzielę, dnia 16 b. m., 12-letnią rocznicę założenia swego. Rano o godz. 6 odprawiona będzie msza św. w kościele farnym, wieczorem o godz. 7 i pół odbędzie się uroczyste zebranie na sali Lambert, urozmaicone śpiewem, deklamacyami i produkcjami muzycznymi. Szan. członków wraz z familiami upraszamy o liczny udział. Goście mile widziani. Zarząd.

*** Zebranie Towarzystwa Przemysłowców** w Poznaniu odbędzie się w poniedziałek, dnia 17 maja wieczorem punktualnie o godzinie 8 i pół na sali p. Adamskiego przy ulicy Wrocławskiej nr. 18. Na porządku obrad odczyt gościa p. Antoniego Fiedlera: „O wyrabianiu kliszy drukarskich za pomocą fotografii”. Szan. członkom przypominamy, iż wycieczka odbędzie się jutro w niedzielę, dnia 16 b. m. do Urbanowa. Punkt zborny: plac Stawny o godzinie 5 i pół rano. Zarząd.

*** Jerzyce.** Zwyczajne zebranie Towarzystwa Śpiewu „Helka” w Jerzycach odbędzie się w poniedziałek, dnia 17 maja o godzinie pół 9 wieczorem w lokalu Towarzystwa. Szan. członków proszę o liczne i punktualne przybycie. Zarząd.

*** Winiary.** Zwyczajne zebranie Towarzystwa Przemysłowców w Winiarach odbędzie się we wtorek, dnia 18 maja r. b. w lokalu p. A. Piotrowskiego w Urbanowie o godzinie 8 i pół wieczorem. Na porządku obrad odczyt. Liczny udział szanownych członków pożądanę. Goście wprowadzeni przez członków mile widziani. Zarząd.

*** Srem.** Walne zebranie Kółek rolniczych powiatu śremskiego odbędzie się w Sremie dnia 30 b. m. o godzinie 3 po południu na sali hotelu Francuskiego. Wicepatron.

*** Czarnków.** Walne zebranie Kółek rolniczych powiatu czarnkowskiego odbędzie się dnia 23 b. m. w Czarnkowie na sali p. Łaszewskiego o godzinie 3 po południu, na które członków zaprasza się. Na posiedzenie zjedzie Patron.

Wiadomości z bliska i z daleka.

Poznań, dnia 15 maja.

Uczmy dzieci pisać i czytać po polsku.

*** Teatr polski w Poznaniu.** Dziś w sobotę, dnia 15 maja: „Na bezdrożach”, sztuka w 5 aktach W. Sawiczewskiego (odznaczona na konkursie lwowskim).

*** Z teatru.** Dziś odegrany będzie po raz pierwszy konkursowy dramat W. Sawiczewskiego p. t. „Na bezdrożach” z udziałem całego z p. Rygerem na czele. Sztuka ta będzie powtórzoną w niedzielę i sędzię należy że głosna nowość ta zdoła zainteresować i szersze masy publiczności. We wtorek daną będzie po raz pierwszy operetka lokalna pod tytułem „Jak się śmieje i płacze w Warszawie”. Utwór ten osnuty na tle życia poznańskiego (?), jest urozmaicony licznymi a wesołymi śpiewkami oraz kuletkami lokalnymi, pióra p. L. Daniłewskiego, który zarazem odegra w sztuce tej rolę wójta Kazimierza. Inne role spoczywają w rękach pp. Królikowskiej, Ogińskiej, Wajdowskiej, Knapczyńskiej, Jakubowskiej, Czerniak i innych. — Towarzystwo nasze pobawi w Poznaniu już tylko do czwartku, potem wyjeżdża na lato do Warszawy.

*** Poznań.** (Urząd stanu cywilnego, dnia 13 maja) Syna: Krawiec Teod. Skrzyński. Służ. Fr. Herda. Córkę: Cel. malarz Bartł. Kasztelan. Umarli: Agn. Wiczeńska 50 l. Mar. Mieszta 33 l. Klara Sawał 5 m. R. Herda 6 dni. J. Nowiada 1 r.

*** Poznań.** Na targ płatkowy dostawiono i dowieziono 21 bydła, 186 tucznych wieprzy, 91 warchlaków, 239 prosiąt, 42 cieląt, 22 skopów. Za bydło pł. 28 do 30 mk., za tuczone wieprze 30—35 mk., za cielęta 29 do 36 mk., za skopy do 22 mk. za cetr. żyw. wagi bez cetr. — Za maki pastewne płac: za rzana 4 25 mk., pszenną 5 25 mk., kucy lniane 5 35 mk., rzepiowe 5 35 mk., bawełniane (58—62 proc. tłuściozu) 5 mk. za cetr. — Za perki do jada i do sadzenia pł. 1 25—1 50 mk., na paszę 1 10—1 15 mk.

*** Poznań.** W sądzie karnym toczył się proces przeciwko „Gońcowi Wielkopolskiemu” o artykuł, który prokurator podniósł pod paragraf 131 ustawy karnej — to jest: zniewaga i podanie na wzgardę urzędników państwowych. Obciążowanymi byli byli nakładca pisma pan Karol Rzepecki i redaktor Winc. Bolewski. Obronę był adwokat p. dr. Z. Dziembowski, który tak trafne wygłosił wywody, że sąd obu obciążowanych uznał za niewinnych.

*** Poznań.** Na brzegu Warty powyżej miasta — na Bociance — postawiono już budkę dla strażnika, który dozoruje kąpielących się bezpłatnie.

*** Za sprzedaż kart gratulacyjnych,** zastępujących telegramy, wpłynęło do kasy 10 75 mk., z tych 6 mk. za pośrednictwem p. dr. Opielińskiej z Środy, a 4 mk. za pośrednictwem p. Aug. Cichowicza.

T. Kusztelanowa, kasyerka, ul. Ogrodowa 12.

*** Za zniszczenie portretu Lutra,** który wisiał w szkole grabożyńskiej (katolickiej) i później skutkiem skargi ojców rodzin został usunięty, skazał sąd ławników w Bytowie na Pomorzu dwoje dzieci szkolnych na 20 mk. kary lub 5 dni więzienia, odnośnie na 80 mk. lub tydzień więzienia. Surowy ten wyrok warto sobie pamiętać.

*** Sprawa** dostarczania policji tłumaczeń polskich sztuk teatralnych zajmował się 11 bm. pierwszy senat najwyższego trybunału administracyjnego. Odnośnie za-

danie stawiała policja w Łasinie, domagając się dostarczenia niemieckiego tłumaczenia baład Mickiewicza i dramatu „Perła ukryta”. Na zażalenie wniesione do rejencji Kwidzińskiej nadesłał odpowiedź odmowną z powołaniem się na rozporządzenia o języku urzędowym. Skutkiem tego odwołał się zastępca strony pokrzywdzonej mecenas Łaszewski z Grudziądza do najwyższego trybunału administracyjnego, wywołując, że żądanie policji i zakaz przedstawiania sztuk polskich jest bezprawiem, ponieważ obowiązkiem władzy jest postarać się o osobę nadzorującą, władającą językiem polskim. W odnośnych rozprawach brał udział reprezentant ministra spraw wewnętrznych, broniąc postępowania władz. Trybunał nie wydał jeszcze wyroku i oświadczył, że do czegoś swą zakonnikuje stronom później.

*** „Bromberger Tageblatt”,** redagowany pod wpływem hakatystów, ogłasza korespondencję, którą sobie sfabrykował sam, niby to z Warszawy i w niej omawia drobne „ustępstwa” zrobione przez rząd rosyjski, ale zarazem zaznacza, że ruskimacy dzieje się w dalszym ciągu, jak świadczya usiłowania zruszenia polskich spółek, Towarzystw i klubów oraz szkany gubernatora plockiego. Stąd wnosi „Br. Tageblatt” i wyraża nadzieję, że do ugody między wrogimi sobie szczepami słowiańskimi nie przyjdzie, bo nienawidź Rosji do Polaków przesiąka już w krew i stała się dziedziczą. — No, zobaczmy! Wierzymy bardzo, że panom hakatystom taka nienawidź nasza do Rosji, tak jak od stu lat, tak i teraz byłaby bardzo na rękę.

*** Gniezno.** Hakatystowski „Posener Tagebl.” donosi, że urzędnicy gnieźnieńscy mają za złe postawę powiatu gnieźnieńskiego, p. dr. Komierowskiemu, iż przy obradach w sejmie nad taryfą dotyczącą serwisu, nie ujął się za Gnieznom. Panowie urzędnicy chcieliby, aby w Gnieźnie walor miała taryfa I klasy, przezco oni otrzymaliby wyższe wynagrodzenie za mieszkanie. Pragną oni coraz więcej, a Prusy i tak już są rajem dla urzędników w porównaniu do innych krajów.

*** Gni zno.** Donoszą w korespondencji do „Dzienia Kuj.”, że do Arkuszeza pod Gnieznom sprowadziło się sporo baptystów i sekciarzy i ci szerzą swą wiarę w okolicy. W Arkuszezu mają własną kaplicę. Wicę tę sprzedał przed kilku laty bez najmniejszej potrzeby na kolonizacya Mszczewski, a wzięwszy 40,000 talarów gotówką, wyniósł się gdzieś w obie strony — by mieć sumienie spokojniejsze za frymarchenie ziemią ojczyzną.

*** Witkowo.** Kolej trześciorska z Gniezna do Witkowa z odnogami bardzo wielkie data dochody w czasie jubileuszu św. Wojciecha, codziennie około 600 osób jeździło tą koleją tam i napowrót. Chodziły pociągi nadzwyczajne i to zaledwie zdołały wszystkich zabrać. Kolejka ta w ogóle procentuje się tak, jak żadna trześciorska z W. Ks. Poznańskiem. Przyczynia się do tego pół mili od Gniezna oddalony Jelonek, miejsce przechadzek, wycieczek i zabaw dla publiczności gnieźnieńskiej, dokąd mianowicie w niedzielę i święta dążą także mieszkańcy z całej okolicy. Kolejka popołudniowa w dni latowe jeździ na Jelonek tak liczne osoby, że administracya wagonów towarowych na czas lata poprzerałabiała na osobowe z przykryciem i bez niego, a pociąg za pociągami nadzwyczajnymi tam dotąd wyrusza, przywoząc i odwoząc gości. Po 600 i więcej osób jest w ten sposób codziennie w ruchu. Energiczny i prze-myślny zawiadowca stacyi gnieźnieńskiej daje sobie w tem wszystkim radę, a Towarzystwu przysparza dochodów. Kolejka ta urzędzona została kosztem powiatu gnieźnieńskiego i witkowskiego.

*** Pleszew.** Na posiedzeniu rady miejskiej radzono nad budową kolej. Jak wiadomo, zamierza powiat krotoszyński wybudować kolejkę, która ma łączyć Krotoszyn i Dobrzycę z dworcem pleszewskim. Stawiono jednakże warunek, żeby kolejka przeprowadzona została do miasta Pleszewa na co się też zgodzono. Rozchodzili się tylko zdania co do miejsca, na którym stanąć ma dworzec, ponieważ według pierwotnego planu kolejka dojechać miała do rynku. Aby się przekonać, czy utworzenie przystanku wśród miasta jest praktycznem, udała się komisja, złożona z pp.: burmistrza Bekera i radnych Zboralskiego i Strębsza do miasta Forstau w Łużyce i do Bytomia, a gdzie kolejkę wśród miasteczka. Na mocy dokonanych tamże spostrzeżeń oświadczyli się panowie z komisji przeciw przeprowadzeniu szyn do rynku a rada miejska zastosowała się do ich zdania.

*** Srem.** Tutejszy księgarz p. K. Gąsiorowski — jak już inne gazety donosiły — popadł w konkurs. Głównym powodem, jak chodzą wieści miało być bankructwo kupca papieru en gros Friedlaendera w Poznaniu, który wiele wksli nafałszował, a pot m się powiesił we wagonie na dworcu we Wronkach.

*** Gorzykowo,** majątek dr. Edw. Hulewicz, w powiecie witkowskim, kupił na subbaste komisya kolonizacyjna pruska. Majątek ten ma 480,32 hektarów obszaru, a plenipotent komisji licytował do sumy 544 tysięcy marek. Pan Hulewicz z Kościana licytował do 513 tys. mk. Morga wypada po 240 mk., bo też ziemia wyborowa.

*** Kościan.** Szanownemu Zarządowi Związku Kół Śpiewackich w Poznaniu oraz wszystkim innym Kółom Śpiewackim pozwalam sobie najuprzejmiej donieść, iż korespondencyi w sprawie tutejszego Kola „Lutnia” nadal nie przyjmuję, gdyż dyrygentem, również członkiem tegoż był przestałem. — Z głębokim szacunkiem Bartkiewicz, b. dyr. „Lutni” Kościańskiej.

*** Strzałkowo** Towarzystwo Pszczelarzy dla Strzałkowa i okolicy odbyło na sali Spielmanns zebranie, na którym nauczyciel p. Krajewski z Brudzewa miał wykład o żywieniu pszczół na wiosnę i wskazywał rozmaite sposoby tego żywienia. Po wykładzie nastąpiła ożywiona dyskusya. W miejsce przeniesionego w urzędzie nauczyciela p. Schoeffinusa, który był rendantem i sekretarzem Towarzystwa obrano naucz. p. Łukasze-wskiego. Pozostałych członków Zarządu obrano ponownie. Najbliższe zebranie odbędzie się w czerwcu we Wrześni.

*** Skrzetusz (Schrotz).** Dnia 10 b. m. w czasie burzy uderzył piorun w kościół katolicki w czasie kiedy X. prob. Falkenberg udzielał dzieciom nauki religijnej celem przygotowania ich do Sakramentów św. Piorun zatrzaski kościołem, ale iskra elektryczna zesunęła się po łańcuchu i metalowym pajaku i znikła nie zrobiwszy wielkiej szkody, dzieci uszły cało z niebezpieczeństw.

*** Bytom na G. Śląsku.** Dnia 12 maja od południa zaczął padać śnieg we wielkich płatach i pokrył ziemię zupełnie. Temperatura obniżyła się na dwa stopnie

ciepła, podług skali Réaumur, co zaszkodziło najniezgodniej kwieciu drzew, tak iż kłeska będzie z tego powodu w ogrodach. — Zatem mówią mieszkańcy, że to magistrat wywołał tę zawieję śnieżną, albowiem zupełnie w niewłaściwym czasie w tych dniach ogłosił urządowo i oznaczył jakie place i miejsca naznaczone są na składanie śniegu wywożonego z miasta. Ogłoszenie to powinno być publikowane w styczniu, nie teraz. Śnieg ten spadł na znaczne obszary na Śląsku. Z Pszczyny (Pless) donoszą także o śniegu, a w górach Olbrzymich (Karkonoszach) śniegi wielkie.

*** Bremen.** Stosunki amerykańskie w Niemczech nastają! Malarz Juliusz Blass, skazany w sądzie na karę, wydobył z kieszeni rewolwer, dał kilka strzałów do sędziego i zranił go, szczeniłem tylko w ramię. Natychmiast go pochwycono i uwięziono.

*** Wrocław, dnia 12 maja.** Targ na nasiona: Lucerna franc. 58—63 mk., wioska 45—52 mk., płaskowa 60—66 mk., ang. raygras oryginalny 17 mk., pierwszy odsiew 13 mk., włoski raygras oryginalny 19 mk., pierwszy odsiew 14 mk., tymotka 26 mk., gorczyca biała lub żółta 10—13 mk., seradela 13 mk., kukurydza 7—9 mk., wyka do 15 mk., łubin żółty do 15 mk., niebieski do 1 mk., peluska do 16 mk., groch Victoria 17 mk., wszystko za centnar.

*** Loterya.** Przy dalszem ciągnięciu dnia 7 maja r. b. 4 klasy 196 królewsko pruskiej loteryi klasowej padły przed południem następujące większe wygrane: 1 wygrana 150,000 mk. na nr. 164609. 1 wygr. 10,000 mrk. na nr. 111731. 2 wygrane po 5,000 mrk. na nr. 138763 122418 31 wygranych po 3,000 mrk. na nr. 5294 9950 17293 22883 33556 62410 65826 69908 82551 87987 103056 107804 124569 138774 140024 144775 149956 150712 150875 150942 151808 153511 157945 158158 165048 172930 173454 181300 183187 187510 191220. 33 wygranych po 1,500 mk. na nr. 4545 5583 19851 20481 24424 37307 49801 74634 79283 90447 95659 96989 100432 107630 120445 130052 137978 152781 155445 162 96 167952 174797 180503 185826 187528 191139 191387 193793 194702 195033 105628 201585 204866 212574 221028 224595. (Po południu dnia 7-go maja): 1 wygrana 15,000 mk. na nr. 206781. 4 wygrane po 5,000 mk. na nr. 43324 63347 125716 131132. 37 wygranych po 3,000 mk. na nr. 7545 10401 13396 17697 24153 28617 48181 54709 56490 60330 67371 67722 76481 77247 79739 102568 103484 118475 115381 117157 120396 135596 139872 146232 148199 148571 151562 152011 156161 166135 167120 173396 173530 190761 196292 199435 225148. 28 wygranych po 1,500 mk. na nr. 1321 3599 8628 14601 15053 33451 37878 39641 52729 62772 75100 80072 83322 85486 89323 93041 102460 106289 109373 122087 122185 126639 130282 136804 144098 1578 6 162773 166500 171765 174341 174787 178066 178847 180867 205448 211575 211882 219158. — Dnia 8 maja przed południem: 40 wygranych po 3,000 mrk. na nr. 2479 16828 22755 23051 25938 27310 32288 33361 36107 41825 45269 51661 54112 63441 69050 81129 83299 88104 99954 92710 93345 113632 119272 125104 128726 139299 142516 143133 143997 151810 154240 159712 179382 186282 189 60 197263 201775 209 98 217369 222615 39 wygranych po 1,500 mk. na nr. 2189 7595 16417 28999 35458 39389 39456 43299 50486 64379 67817 72910 73413 73463 82316 98226 103421 104653 115837 107611 114467 119170 122600 126741 137666 157155 164952 164963 166864 173056 175791 184 91 187021 193979 217964 218955 220840 220864 224411. (Po południu d. 8-go maja): 1 wygrana 100,000 mk. na nr. 153776. 1 wygrana 15,000 mk. na nr. 130809. 2 wygr. po 5,000 mk. na nr. 26953 94116. 31 wygranych po 3,000 mk. na nr. 26490 36026 47985 53454 59813 77026 80291 90317 10 016 111422 112674 114263 119396 120618 131579 137283 140590 146478 147213 161980 164615 166950 169199 174653 178754 180243 186672 197814 203063 205426 223853. 37 wygranych po 1,500 mk. na nr. 1438 10778 27774 34050 40066 44274 44910 46314 50708 64056 64393 70047 73664 90133 91179 94233 95596 98808 104427 108841 119337 123536 136777 139795 146893 148373 165143 168060 173317 179286 183050 201101 208361 210218 211129 223564 224317.

*** Kalendarz.** Niedziela 16 maja: Jana Nepom. b. Wschód słońca o godz. 4 minut 4, zachód o godz. 7 minut 49. Poniedziałek 17 maja: Antonina b.

Za wszelkie podane ogłoszenia oraz reklamy Re-dakcyi nie bierze żadnej odpowiedzialności.

(Nadesłano.)

M. Lohmeyer ma najlepsze maszyny do szycia i welocypedy. (Poznań, ul. Wiktoryi 10) Przed zakupnem niechaj nikt nie zaniecha zażądać katalogu bezpłatnie. Spłaty ewent. mk. 4,— miesięcznie.

(NADESLANO.)

Jedwabne materye wszelkiego rodzaju akamity, plusy i welwet odstawia osobom prywatnym w kasie mierze firma: von Elten & Keussen, fabryka i handel, Orefeld. Należy pisać po próby, i oznaczyć dokładnie, co się życzy.

(NADESLANO.)

Pruskie Towarzystwo akcyjne zabezpieczenia na życie w Berlinie odbyło d. 20 marca r. b. swe 31-sze zwyczajne walne zebranie. Zastąpionych było 382 akcyi z 79 głosami.

Przedłożony przez zarząd bilans, wykazujący czystego dochodu 316,915,69 marek przyjęto i na wniosek rady nadzorczej postanowiono rozdzielić za rok 1896 akcyonaryuszom dywidendę 15% od wpłaty = 45 mk. na akcyę. Radzie nadzorczej jako i zarządowi udzielono pokwitowania. Ustępującego z kolei starszeństwa członka rady nadzorczej, radcę ekonomii p. Karbego na Adamoszu obrano ponownie.

Dywidendę wypłaca się zaraz przy kasie towarzystwa w Berlinie, Vossstr. 27, lub w pruskim banku listów zastawnych w Berlinie Vossstr. 29/30.

Do dzisiejszego numeru pisma naszego nadesłano nam dla abonentów miejscowych do dat e k n a d z w y c z a j n y „Pracy“.

Bardzo
tanie!

Kufle, szklanki, kieliszki.

Wielki
zapas!

Hurtownie! Cylindry, klosze.

3. W. JANASZEK, 3.

przy ulicy Wrocławskiej pod liczbą 3.

Lampy.

Porcelana.

Sprzęty kuchenne.

Lodownie

jedno- i dwuskrzydłowe
począwszy od 25 młk.
począwszy od 36 młk.

Szkła

do konserwów
z bryt. śrubą,
1/3. 1/2. 3/4. 1. 1 1/2.
2 litrowe.Niklowe
i alfenidowe
przedmiotystosowne
na podarki.

Kompletne wyprawy kuchenne, urządzenia restauracyjne.

N. Zientkiewicz,

Poznań, Stary Rynek nr. 35. I piętro.

2 chórowa 40 głosów,
wszystkie narożniki
okute, duża, piękna,
klawiatura śrubow. 4,50 m.3 chórowa, 60 głosów,
duża, bardzo wspa-
niała i bardzo trwała,
8 klucze 7 m.4 chórowa, 80 głosów,
organowa wszystkie
narożniki okute 8 m.4 chórowa, 80 gło-
sów, bardzo wspa-
niała i bardzo trwa-
ła, okuta całkiem 18 m.6 chórowa, 120 głosów
najwspanialszej kon-
strukcyi 6 kluczy 18 m.6 chórowa 120 głosów, najwspanialsza, 2 dzwonki 6 kluczy 30 m.
21 klawiszy, 4 klucze, 4 basy, piękna trwała 12 m.

Skrzypce dobre z smyczkiem 8 m.

Skrzypce 1/2, 3/4 i całe z smyczek. podług życzenia 4, 5, 6, 7, 8, 9 m.

Skrzypce głosne, budowa wspianiała, dla dobrych graczy 15 m.

Manopan z dzwonk, bębnami, bardzo głośny, podw. głosy 59 m.

Herofon z 6 sztuk. 30 m.

Aryston z 6 sztuk. 27 m.

Cytra akordowa z 6 pedałami z kluczem ze szkołą etc. 9 m.

Arioza z 6 cynkow. sztuk., muzyka wspianiała 20 m.

Arioza z cynkowami sztukami, muzyka najwspanialsza 30 m.

Wszystkie samowienta wyreklam odwrótną pocztą.

Strojenie i reperacje instrumentów muzycznych uskutecz-
niam z wielką akuracnością jak najszybciej.

Tanie!

Tanie!

Polecam

(4622)

wielki wybór garderoby męskiej:

Paletoty latowe od 15—45 marek.
Ubrania od 12—60 marek.
Spodnie od 4—12—15 marek.Wielki wybór ubrań
dla chłopców.Zarazem polecam mój wielki skład materii krajowych
i zagranicznych, wykonuję także garderobę męską podług
miary, modnie i dobrze leżącą po uderzająco tanich cenach.**N. MARCUS,**

Stary Rynek nr. 40, naprzeciw starego ratusza.

600 harmonik na składzie!!!

Sprzedaję harmoniki te daleko ta-
niej, aniżeli dotychczas to czyniły fa-
bryki w Markneukirchen, w Westfalii,
w Neurade i t. d. i wypłacę temu
100 marek nagrody!!!

kto mi udowodni, że to nie prawda.

Harmoniki w wysokości 33 ctm.,

szerokości 16 1/2 ctm., długości 55 ctm.

— z II rejestrami, 48 głosami, naro-
żniki podwójnie okute w niklowe ochra-
niacze, nader elegancko udekorowane z tonem bardzo silnym tylko

4 marek — z III rejestrami 68 głosami tylko 5 marek —

IV rejestrami 88 głosami tylko 6 marek. — Towar, który

podać się nie będzie, odbieram z powrotem jak najchętniej i wy-
mieniam, ja tylko jedynie (6018)Założone
1790.**W. Eibich,**Założone
1790.

Poznań, ul. Nowa nr. 11.

Fabrykacja instrumentów muzycznych i warsztat reparaacyjny.
Reparacje wykonuje się tanio i dokładnie.Magiel w dobrym
stanie jest
każdego czasu na sprzedaż.Józef Hoffmann,
ul. Szewska nr. 20. (6017)**UCZNIA**szuka Fr. Rotnicki, blachar-
stwo i zakład wodociągów. Je-
rzyce-Poznań, W. Berlińska ul. 69.

Pracownia moje

ZEGARKÓWwszelk. gatunku polecam wzglę-
dom Szanownej Publiczności.
Z poważaniemS Masłowski, zegarmistrz.
Poznań, W. Garbary nr. 32.

Uznane za najlepsze

narzędzia

rzemieślnicze

w I gatunkach ze stemplem, ba-
lony kosi pod gwarancją, pa-
pę i smole patentowaną poleca
po najniższych cenach (6016)M. Marcus,
Buk.**Tłuste świnię!**przytem zdrowe i dobrze żrą-
ce ma każdy, kto tuczy Apte-
karza Schustera pro-
szkiem dla świń nazw.:
Stetsufrieden-Seuchenschutz
Ostrożnie z zakupem!Jedynie prawdziwe,
gdy zaopatrzony obu zna-
czkami ochronnymi:1) Aniol i śmierć (rys-
nek.) 2) „Stetsufrieden-
Seuchenschutz“ (wyr-
zem) i podpisem aptekarzaSchustera. Do nabycia w
paczkach po 50 fen. w każdej
aptece albo wprost od apte-
karza Schustera w Lipsku.
W Poznaniu w Czerwonej
Aptece (przy Starym Ryнку.)**Folwark**200 morgowy, obsiany, wraz z ży-
wym i martwym inwentarzem, 4
kilemtr. od stacyi kolejowej Su-
lencin w powiecie Średzkim, jest
natychmiast do odstąpienia. Wpła-
ty potrzeba około jednej czwartej
części wartościowej; całość wy-
nosi 12 tysięcy talarów, ostate-
cznie jak ugoda padnie. Zgłosz.
przyjmuje właścicielka (6027)Zofia Wesółowska,
Murzynowo leśne (Heinrichsau)
p. Sulencin (Schroda).**50 marek**nagrody otrzyma ten, który mi
wskaże donośny gościniec (kar-
czmę) wiejski do zadzierzawienia,
ile możności we wsi kościelnej,
gdy takowy zadzierzawię. (6027)Zgłoszenia pod adresem:
G. G. poste restante Szamo-
tuly (Samter).**Około 1000 mórg**

dobrej ziemi

oraz tak nadobrzańskich, sprzeda-
ć się w pojedynczych parcelach w
dowolnych obszarach na nowe
osady pod bardzo przystępnymi
warunkami spłaty w Jerce, w
powiecie kościańskim. (6013)Bliższych wiadomości udzieli
Ludwik Kaliski
w Lesznie (Lissa i P.)**Handel**spożywczy i tow. krótkich wraz
z maglą w dobrym położeniu na
górnym przedmieściu Poznania
jest na sprzedaż za cenę około
400 m., lub pod korzystnymi wa-
runkami. Bliższej wiad. udzieli
eksped. Wielkop. pod nr. 6025.**Bez wkupnego
czyli wpisowego**
nyskają (5213)**oficyjaliści dworscy**

jako to:

Agronomi wszelkich stopni,
gorzelnicy,
leśnicy,
kasyerzy, pisarzy,
ogrodnicy, służący,
kowale, kołodzieje,
owczarze, włódarki,
borowi, forczpani,
oraz zarządczynie,
gospodynie,
kucharki, panny służące itd.
trwale i dobre posady przez
BIURO ZLECEN
„JANUS“
Poznań, św. Marcina nr. 29.Ogrodnik kaw. z dobr. świa-
dectwami, obezn. z usługą potrze-
bny zaraz na 70 tal i tantiemy.
„JANUS“ Św. Marcina nr. 29.Mamkę, młodą wiejską, zgra-
bną dziewczynę z 3 tygodniowym
pokarmem tylko do pierwszorzę-
dnego domu chrześcijańskiego po-
lec. może biuro stręczyci: J. Ni-
kaszewski. Września (Wreschen).Wprawna naklejaćka znaj-
dzie stale zatrudnienie w fabryce
cholewek przy ul. św. Marcina nr.
5, II piętro. M. Berk.

Zdolni

czeladnicy siodlarscy

do tornistrów znajdują z raz za-
trudnienie. (6030)Szwaczki na maszynie
znajdą pracę w domu i poza dom.
I. Weiss, mistrz siodlar ki
przy ul. Wodnej nr. 16.**Szachmistrza**
drenarskiegoze zdolnymi robotnikami drenar-
skimi do drenowania spółkowego
na 6-letnią stałą pracę, także pod-
akordowego, szuka się od 1-go
sierpnia r. b. (6012)Zgłosz. p. śmieienne przyjmuje
Skoczek,
Angermünde.Potrzebni zaraz: Gospodyni
samodzielna do ziem. dworu na
folwark na 70 tal. Pokojówka
do Krakowa na 60 tal. Panna-
służąca do miasta na 80 tal.
Zarządczynie inteligentna czy-
li wyręczytelka do 1. wdowy pa-
ni na wisi na 100 tal. Ogrod-
nik kawaler do niemieckiego
dworu na 80 talar. Młody stu-
żący jako kelner do hot. la. Po-
kojówka wiejska do hrabiego
na 100 młk. Kucharka do
wódo do Zakopanego na 80 tal.
od 1 czerwca.Jadwiga Szymańska,
zamężna Niedzielska,
Poznań, Piekary nr. 6.Potrzebni od lipca: 4 pisa-
rzy gosp. po 9, 10 i 120 tal.
Kucharz żon. na 100 tal. i de-
putat. Służący kaw. na 80 tal.
Kucharz żon. z ogrodem na
80 tal., deput. i tant. Służący
strzelec kaw. na 80 tal. tant. i
strzałowe. Gospodyni bez go-
towania na 60 talar. Panna
służąca do hrabiny na 6 tal.
Bona freblowska na 80 talarów.
Kilkanaście gospodyń do dworu
i na folwarki, pokojówki,
praczki, panny służące,
kucharki dworskie na wysoką
pensję. Kantor (6028)Jadwiga Szymańskiej,
zamężn. Niedzielskiej,
Poznań, Piekary nr. 6.**Dominium Gogolewo**
per Niepart szuka z dniem 1-go
lipca r. b. (5833)**2 pisarzy**wolnych od wojskowości; pensya
264 marki. Przedstawienie się
konieczne bez zwrotu kosztów.**Słodkie wina**litr po 40 fen. bez sładka, trwałe
bez zaliczki, 60, 100 litr., okselt.
Friedrich Damm, Crossen
a. Oder (6005)**Ekonom**kawaler, z pensją 400 m. znaj-
dzie trwałą posadę natychmiast.Drwęski & Langner.
CENTRALNE BIURO ZLECEN
w Poznaniu, ul. Rycerska 38.**EKONOM**kaw. z doświadczeniem rekomendacyami
potrzebny 1. 7. r. b. na osobny
felmark w Królestwie Polskiem
nie daleko od granicy. Pensya
300 młk. i tantiemy.Drwęski & Langner.
CENTRALNE BIURO ZLECEN
w Poznaniu, ul. Rycerska 38.**Rządca,**kaw., lecz tylko chłubnie poleco-
ny, potrzebny od 1. 7. r. b. do
Prus Zach. na 900 młk. pensyi i
wolne utrzymanie.Drwęski & Langner.
CENTRALNE BIURO ZLECEN
w Poznaniu, ul. Rycerska 38.**KASYER**dominialny z pensją początkowo
500 do 600 młk. i wolnem ut-
zymaniem w większych dobrach tu
w Księstwie.Drwęski & Langner,
Centralne Biuro Zlecen
w Poznaniu, ul. Rycerska nr. 38**Pięciu pisarzy gosp.**z pensją 300 do 360 marek i wy-
żej; potrzeba natychmiast.Drwęski & Langner
Centralne Biuro Zlecen
w Poznaniu, ul. Rycerska nr. 38.**2 gorzelników**kawaler, chłubnie poleconych, w
młodszy wieku potrzeba do Ba-
wary na pensję 80 do 90 młk.
miesięcznie. (6026)Drwęski & Langner,
Centralne Biuro Zlecen
w Poznaniu, Rycerska ul. 38.**Pom. ogrodniczego**

przyjmie (6020)

Dom. Rąbczyn

Rombachin).

Z. loszenia przyjmuję ogrodnik
A. Szczesny, (stacya kolei żel.
pocztą w mieście).Bardzo tylko zdolnych
ślusarzy do machin
których użyć można za mon-
terów, szuka (6.23)Philipp Hannach,
fabryka pomp i machin
w Lesznie (Lissa in Posen).**Dominium Chraplewo**

per Królikowo szuka od 1. 7. 97.

kucharzakawalera w średnim wieku, któ-
ryby był również dobrym my-
śl wym. (5999)

Silni

robotnicy ziemni

znajdą st. i zatrudnienie przy bu-
dowie kolei żelaznej z Apenrade
do Gravenstein (w Szlezewiku).Zgłoszenia przyjmuje przedsię-
biorca budowy (6031)

Lücker

w Apenrade.

Tow. Przemysłowców na Rata-
jach urządzi w niedzielę, dnia 16
maja rb. w ogrodzie strzeleckim
na Miasteczku majówkę. Koncert.
Gra fantowa, do gry wchodzi
przeważnie żywy i martwy inwen-
tarz. Gry towarzyskie. Gry pre-
miowe dla panów: Rzucanie do
orla. Strzelanie do tarczy. Kula-
nie w kręgle. Wyścigi w miechach.
Gry premiowe dla p. n: Tłuczenie
garnka. Rzucanie obrączek. Wy-
ścigi dla dzieci. Puszczanie balo-
nów. Tańce. Wieczorem oświeł.
ogrodu sztucz. ogniami. Począ-
t. o godz. 3. Wstęp 30 fen. Wymarsz
z Rataj o godz. 1 w poł. Szan.
Publiczn. do licznego udziału za-
prasza Zarząd.

(D o d a t e k).

Ceny wyjątkowe:

Materye na suknie:

Materye do prania: Nowe desenie, dobry gatunek, metr 25, 30, 40, 50, 60 fen.

Mousseline: Czysta wełna, jasne i ciemne desenie, metr 45, 50, 60 fen.

Szkoockie na bluzki i sukienki dla dzieci, podwójnie szerokie, metr 55, 70, 90, 100 fenig

Materye wiosenne: w desenie, podwójnie szerokie, metr 50, 60, 70, 80, 90, 100 fen.

Bielizna damska:

} w bardzo eleganck. wykonaniu, wielka partya po nadzwyczaj tanich cenach.

Sukienki dla dzieci:

} w przeslicznych fasonach i czysto wykonane, zadziwiająco tan o, wielka partya od 75 fen. pocz.

Bluzki do prania:

} dobry krój i beznaganna konfekcyja, gustownie wykonane, wielka partya, od 1 marki poczawszy.

Balki latowe:

} od pojedynczego do najwięcej eleganckiego wykonania w wielkim wyborze od 1,15 mk. poczawszy.

Glazowe i szwedzkie rękawiczki dla panów i pań:

} para 80 f. i 1,25 m.

Wszelkie wiosenne materye na suknie sprzedaje się z powodu spóźnionego sezonu z opustem 10 od sta.

Dom towarowy: Tausk & Vogelsdorf,

ulica Kramarska nr. 20.

Rejtan

likier deserowy,

słynny i ogólnie uznany ze swej dobroci, wzmacnia żołądek, podnieca apetyt i przyczynia się do dobrego trawienia, z fabryki

Leona Zehra w Śmiglu.

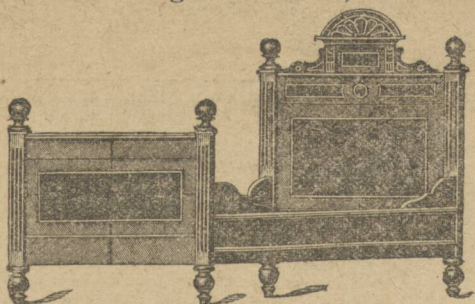
Magazyn mebli majstrów stolarskich J. KRAKOWSKI.

Poznań, ulica Podgórna nr. 8,

poleca:

własnego wyrobu meble wszelkiego rodzaju od skromnych do najeleganciejszych.

Meble wyściełane, lustra i marmury. Calkowite wyprawy ako też pojedyncze urządzenia pokojowe, wszystko z najlepszego dobr. materyału. (5834)

Technikum Strelitz w Meklenb.

Szkoły dla inżyn. Archit. i budown. Techn. machin i elektrotech. Budowa kolej, mostów dróg i wodna.

Wstęp codzienna

Programy darmo

Dir. Hittenkofer

Specjalność: zegarki kieszonkowe z Matką Boską, orłem, pogonią, sokolem i t. p. (4650)

Kto pragnie trwałego i dobrego chodzącego zegarka kieszonkowego, niech się uda z całym zaufaniem do zakładu zegarmistrzowsko-złotniczego

Braci Paschke

w Ostrowie,

a przekonana się, że usługa rzeczywiście tylko rzetelna. Każde zamówienie choć najdalej przesyłamy odwrotną pocztą przez zaliczkę franko. Wszelkie reparacje, w zakres wchodziące, wykonują skora, rzetelnie i tanio pod gwarancją. Prosimy zażądać ilustrowany cennik gratis i franko.

Bei dem im April er. stattgehabten öffentl. Verkauf der in der städtischen Pfandlei-Anstalt verfallenen Pfänder hat sich für mehrere Pfandschuldner ein Ueber-schuss ergeben. Die Eigentümer der Pfandscheine No. 44750 bis No. 51960 werden hierdurch aufgefordert, diese Ueberschüsse spätestens bis zum 25. Juni 1897 in der Pfandlei-Anstalt, Ziegen- und Schulstrassen-Ecke, gegen Quittung und Rückgabe des Pfandscheines in Empfang zu nehmen, widrigenfalls dieselben bestimmungsmässig verfallen und die Pfandscheine für erloschen erachtet werden.

Posen, den 15. April 1896.

Die Verwalt.-Deputation.

„Polysulfina“

najznakomitszy środek do prania bielizny i wszystkich materyj czarnych i kolorowych, wełnianych, bawełnianych, jedwabnych i t. d. Paczka 25 fen. 8 paczek za 1,50 m. fr. Sprzedajacym z drugiej ręki stosowny rabat poleca (5862)

Centralna Drogerya

Czepezyński i Śniegocki,

Skład I Stary Rynek nr. 8. Skład II plac Wilhelmowski 10. Sprzedajacym z drugiej ręki u dzielamy znacznego rabatu. (530)

Skład stroji

po córce mej objełam na własność i polecam łaskawym Paniom kapelusze eleganckie w wielkim wyborze i po bardzo niskich cenach. Kapelusze ze szlorskiego ubiera się szybko i gustownie. (5702)

St. Klarowicz,

dawn. Ofierzyńska,

Stary Rynek, ul. Wianeczka 33.

Pojazdy i bryczki

w najrozmaitszych fasonach i naj większym wyborze poleca

A. Dzieciuchowicz w Poznaniu, ul. Wrocławska 15. (Hotel Saski). (5322)

Kit Plüss-Staufera

najlepszy do kitowania szlorskich przedmiotów, po 80 i 50 f. poleca w Witkowie Fr. Jasiński.

Na sezon tegoroczny nie wyjeżdżam do Landek, lecz pozostaję w Poznaniu i ordynuję w zwykłych godzinach.

Dr. Pomorski,

specjalista w chorobach kobiecych i położnictwie.

W Landek na Śląsku villa Genzenhof ordynować będzie w mojem zastępstwie od końca maja aż do 15-go września r. b. (5900)

p. Dr. Antoni Chłapowski.

A. SKRZETUSKI,

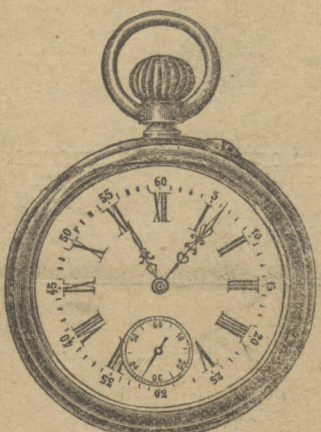
zegarmistrz i złotnik.

Jerzyce pod Poznaniem, ul. W. Berlińska 52

poleca:

Kieszonk. zegarki srebrne rem. cylindry 14, 16, 18, 20, 24—32 m. Kieszonkowe zegarki srebrne rem. montuary cylindry damskie 14, 16, 18, 20 do 28 mk. Złote damskie zegarki 20, 24, 28, 32, 36, 45, 50, 60 itd. Złote męskie zegarki od 45, do 200 mk.

Regulatory w pięknych limit. szafkach orzechowych i mtr. długich, około 35 cm. szerokich; ozdoba górna różna: n. p. z muszlą, gale-ryjką, orzełkiem i t. p. Chodzą one 14 dni za jednym naciągnięciem i kosztują tylko 14 mr., z wybijaniem

Srebrny remont. za 14 mrk.

pół i całych godzin po 16, 18, 20, 24, 26, 28 m. itd. Większe regulatory od 32 do 75 mk. Również wielki wybór łańcuszków, medalioników i monet.

Ślubne obrączki od najtańszych do najdroższych. Muzyczne rozmaite samo-grające instrumenta. Wszelkie reparacje wykonuje sumiennie, umiejętnie, szybko, tanio, pod piśmienną gwarancją. Podrożających nie wysłać, upraszam jednak o doniesienie piśmienne lub ustne, ażeby przysyłkami mego towaru mógł obsłużyć zgłaszających się natychmiast. (5361)

B. Kalinowski, skład garderoby męskiej,

Poznań, ul. Jezuitska nr. 12,

poleca na porę wiosenno-latową wielki wybór materyj krajowych i zagranicznych. Ubiory poczawszy już od 21 mk. do najeleganciejszych. Paletoty od 16 mk. do najeleganciejszych. Płaszcz i jupy po bajecznie tanich cenach. — Zamówienia wykonuje podług najnowszych żurnali, śpiesznie i pod gwarancją za dobre leżenie. — Przewielebni. Duchowieństwu polecam rewerendy i płaszcze, znane z najlepszego kroju po możliwie najtańszych cenach.

PARCELACYA.

W Bzowie w powiecie Czarnkowskim przy stacyi kolei żelaznej Lubasz mamy parcele różnej wielkości z łąkami, torfami i zagajeniami pod bardzo przystępnymi warunkami na sprzedaż.

Większa część parcel zamieniona będzie na włości rentowe z rentą uiszczającą się w 60 1/2 lat. Mniejsze parcele nabywać można za kapitał na wpłaty lub za rentę prywatną.

Zaliczki wymaga się 1/4 części ceny kupna. Zgłoszenia przyjmuje nasz zastępca p. Brodnicki w Bzowie i zawiera punktacye. (4964)

Bank Ziemi w Poznaniu.

Norddeutscher Lloyd Bremen

Beifahrte Passagierzahl über 3. Millionen.

Oceanfahrt nach New York

6-7 Tage.

GENUA-NEWYORK

Bremen-Baltimore Bremen-La Plata Bremen-Brasilien Bremen-Ostasien Bremen-Australien.

Nächste Auskunt ertheilt der Norddeutsche Lloyd Bremen sowie dessen Agenten.

Billets und wiadości udzieli:

F. Montanus, Berlin,

Invalidenstrasse Nr. 93.

I. Förder,

Wagrowien. (4288)

Kąpiele Reinerz

na Śląsku Pruskim

klimateczne, w lasy bogate, górskie uzdrowisko kuracyjne, 568 metr. nad powierzchnią morza, w pięknej okolicy hrabstwa Kłodzkiego położone. Posiada trzy źródła do picia, alkaliczne, żelaziste obfitujące w kwas węglany. Kąpiele mineralne, błotne, tuzowe oraz wyborny zakład żelazny i mleczny. Skutecznie działające we wszelkich chorobach dróg oddechowych, w nieżytych żołądka, kiszek, dróg moczowych, w chorobach kobiecych i w cierpieniach artrytycznych oraz nerwowych, powstałych na podstawie anemii. W góle gorące zalecane dla wzmocnienia osłabionego organizmu. Otwarcie sezonu na początku maja. Stacja kolejowa Rückers Reinerz. Prospekty bezpłatnie i franko. (5595)

Spółka krawiecka,

Poznań, ul. Jezuitcka nr. 1,
skład sukna i gotowej garderoby.
męskiej.

Na porę wiosenną i letnią odebrała i poleca w wielkim wyborze materje na ubrania i paletoty po niezwykle niskich cenach. (4777)

Wielbniemu Duchowieństwu zwracamy uwagę na dobry krój naszych rewerend, płaszczy itd., które odstawiamy pod gwarancją za dobre leżenie.

Wybór gotowych ubrań zawsze na składzie.

Polecając to nasze przedsiębiorstwo, pozostajemy z uszanowaniem

Zarząd Spółki krawieckiej.

Czei godnemu Duchowieństwu i Szanownej Publiczności polecam

skład gotowych krat żelaznych

z kutego żelaza własnej roboty na jeden, dwa lub więcej grobów i kraty do Bożychmak. (3417)

Stanisław Brzozowski,

mistrz ślusarski, fabryka dla budowli i krat
Poznań, Wielkie Garbary nr. 45.

Dywany, firanki, chodniki itd.

poleca w bardzo wielkim wyborze

F. Raczkowski,

Poznań, ul. Nowa w Bazarze.

Skład płócien, stołowizny, bławatów itd.

Ceny bardzo przystępne.

Kto obić

przy zakupie
i bort i t. d.

oszczędzić pragnie dużo pieniędzy,
niech zażąda

najnowszych prób

I-go Wschodnio-Niemieckiego
domu rozsyłkowego obić

Gustawa Schleising

w Bydgoszczy (Bromberg),
dostawcy dom. książ. Założ. 1868.

Obiela i borty, które zwłaszcza w obecnym sezonie przewyższają pod względem nadzwyczajnej taniości swojej i zadziwiającej piękności wszelkie inne, rozsyła się na żądanie opłatnie i na wsze strony. — Przy zamówieniu proszę odwołać się na „Wielkopolanina”. — Przy zamawianiu prób upraszam o oznaczenie cen obić.

Ogniotrwała pape na dachy,

pierwszorządny fabrykat,

asfalt, smołę do smarowania dachów i t. d.
poleca

S. Wrzesiński, Poznań, Wielkie Garbary nr. 52,

i dostawia na każdą stacyą kolejową. Specyalność: wykonywanie dachów papew. pod 20-letn. gwarancją.

Szanownej Publiczności miasta Poznania i okolicy donoszę niniejszem najuprzejmiej, iż z dniem 10 maja r. b. otwieram tu w Poznaniu, przy Piekarach nr. 9, prt.

pracownią sukien i okryć damskich,

podejmując się na prowincją wykonanie wszelkich zamówień bez przymiarki podług najnowszych mód. (5880)

Z wysokim szacunkiem

Stanisława Ryczek.

Białe, różowe i niebieskie perkalę, batysty i rypsy, 60 i 80 cm. szerokie plusze na peleryny i aksamity. Gotową bieliznę, modne materje wełniane na suknie, wielki zapas perkali, które zwykle kosztowały 40—60 fen. metr, sprzedają teraz po 20 i 30 fen. Wielki zapas materji na ubiórki dla chłopców, płóciennych do prania i wełnianych. M. Joachimczyk, ul. Fryszkowska 2, I p. nie ma składni do dole. (5940)

Panienci, chcące wyczyć się dokładnie krawiecczynny damskiej przyjmuję (z okolicy na stół i stancję). Stanisława Ryczek, Poznań, Piekary nr. 9.

Panienci z przyzwyczajoną dziną, skromną, która by chciała zamieszkać przy rodzinie, może się zgłosić przy ul. Półwiejskiej 36, I p. na l. — Tamże przyjmuje się również kapelusze damskie do ubierania. (5870)

Nur
echt mit

Marke „Pfeilring“

Marke Pfeilring

In Dosen à 10, 20 u. 50 Pf., in Tuben à 40 u. 80 Pf.

Unübertroffen

als
Schönheitsmittel
und zur
Hautpflege.

(100)

B. Wegner

przy ul. Ogrodowej nr. 5.
Tania pracownia eleganckich sukien dla pań i dzieci oraz płaszczy kapeluszy. Fason sukni już od 5 marek począwszy. (5980)

Reklamacye podatkowe!

Adwokat ludowy

Poznań, (5755)

ul. Kramarska nr. 5, I piętro.
WALENTY NIMS,
emeryt rządowy i dawniejszy egzam. urzędnik sądowy.

Resztki sukna

dostateczne na spodnie, ubrania itp. sprzedają po nadzwyczaj niskich cenach. Próbkę z tego franko do osób prywatnych. Wykluczona możliwość uludy. (4286)

Lehmann & Assmy,

Spremberg N.L.

Największe przedsiębiorstwo rozsyłkowe z wiasn. fabryk.

Fotografia!

Jedyny polski (5871)

zakład

artystyczno-fotograficzny

w Inowrocławiu

poleca się do wykonywania wszelkich prac, w zakres fotografii wchodzących.

Z szacunkiem

T. Konikiewicz.

CYGARA

w cenie hurtownej poleca:

Cyrilla	100 szt.	2,80 m.
Waldniexen	100	3,50
Panetelas Re-		
formados	100	4,00
Comerciante	100	4,50
Verstenland	100	4,95
Borneo	100	5,00
et Felix Brasil		5,00
Mexico	100	5,20
London Docks		
1-93 Import	100	6,00
Centrum (Mex.		
Fel. Bras. i Hav.	100	6,00
Furor (Sumatra)	100	6,50
Waküre	100	7,00
Elite (Borneo)	100	8,00
Fridolin (Mex.		
i Havana)	100	8,50
La Odaliska		
(Havana i Java)	100	9,00

powyższe marki nabywa kupujący 15, 20 do 25% taniej, niż w sprzedaży cząstkowej. — Nieprzy padające do smaku wymieniam lub wyłożone kwoty zwracam. — Wyseika za zaliczką — 300 sztuk franko. Skład cygar importowy i wysyłkowy (3306)

I. Szuster,

Berlin, Landsbergerstrasse 89,
narożnik Kl. Frankfurter Str.
Telefon VII No. 1794.

2 gospodarstwa

po 85 mórg dobrej ziemi i łąk z całkowitymi muiowanymi budynkami i zasiewami są na sprzedaż we Wybranowie na rentę lub z wolnej ręki. Cena 142 i 150 mk. za morgę. Adres: (5818)

Dominium Redgoszcz

per Rabczyn (Rombachin)

Beckmann'a!

kołowce

kołowce damskie, kołowce

3-kołne do transportu.

Wszystkie przybory i części kołowcowe. W naj-

przym gatunku, ceny

umiarkowane.

Alfred Kirschner,

Poznań, Stary Rynek 99.

Spółka Stolarska w Poznaniu,

Grobla nr. 4

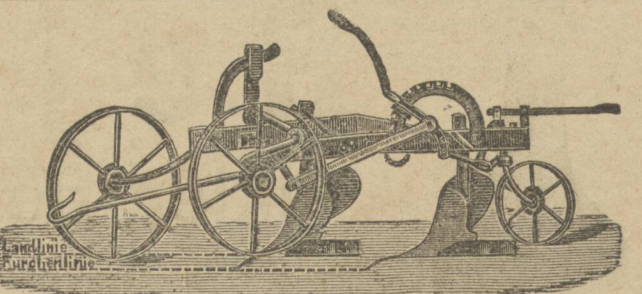
poleca Szanownej Publiczności swój bogato zaopatrzony i skompletowany

skład mebli.

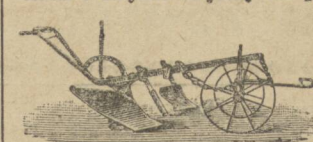
Sprzedajemy całkowite wyprawy, jak i meble pojedynczo, mamy na składzie lustra, meble wyscietlane i znaczny zapas modnych materji wprost z fabryk do wyboru. Mając uzdolnionych dekoratorów, podejmujemy wszelkie prace w zakres ten wchodzące

Wybór gustowny, ceny umiarkowane,
usługa rzetelna,

które nam w krótkim czasie zjednały znacznych Odbiorców nie tylko u nas, ale i w składach mebli Berlina i w dalszych miastach na zachód, zapewnijac nas, że i nadal Szanowna Publiczność poparcia nam nie odmówi.

Najnowszej konstrukcyi dwusobowe patentowane plugi, ogólnie za najlepsze uznane, mamy zawsze na składzie w trzech wielkościach i chętnie dajemy na próbę. (4850)

Nowy piętrowy plug

samochód „Fenix“

znacznie poprawiony, system Sacka najlepszy z tego systemu plugów polecają jako wyłączni reprezentanci na Wielk. Księstwo Poznańskie

BRYLINSKI & TWARDOWSKI,

skład maszyn i narzędzi rolniczych
w Poznaniu przy ulicy Rycerskiej nr. 11.

Podejmuje się wykonywać
wszelkich robót, w zakres malarstwa wchodzących:

Odnawiana kościołów, kaplic, pojedynczo i ozdobnie lub obrazami Świętych Pańskich na ścianach i suficie w kolorach — tak ciekaw jak klejowo

Wszystkie obrazy Świętych Pańskich na chorałowie, do ołtarzy, każdej wielkości, jako też odnawianie starych obrazów i doprowadzenie tychże do pierwotnego stanu.

Wykonuje wizerunek Pana Jezusa, wycięty z blachy w kolorach malowany, każdej wielkości, odpowiedni na krzyże cementarne. (6010)

Odnawiam stare pomniki, figury z masy, cementowe, gipsu, drzewa

Pozłacam prawdziwym złotem ołtarze, figury, pajaki, ambony i t. d.

Polecam to moje przedsiębiorstwo łaskawym względem Szanownego Duchowieństwa i Obywatelstwa.

WŁADYSŁAW MUTH,

malarz.

Poznań, Chwaliszewo 69.

Sieci, ślepy,

skrzydlaki (3420)

gotowe po najtańszych cenach.

Scheding - Bittner,

teraz Tucholka,

Poznań, ul. Szeroka nr. 12.

DOM muiowany z dużym warsztatem stolarskim, z dwoma morgami roli jest zaraz na sprzedaż. Donosi 10 proc., wpłaty 1500—2000 mk.; wartości 6000 marek. Fr. Wiśniewski, Winariy pod Poznaniem. (1931)

Dom. Mechlin per Śrem

szuka od 1 lipca r. b. dobrej

kucharki

na pański stół i (5841)

praczki

znającej białe szycie. Przy zgłoszeniu nadesłać należy odpis świadectw, którego się nie zwraca.

Młody kupiec, posiadający kilka tysięcy marek majątku, mający zamiar otworzyć przedsiębiorstwo, dla braku znajomości pań szuka na tej drodze żony. Panny od 18—24 lat raczą nadesłać off. wraz z fotogr. pod lit.: L. K. 731. postlagernd Szamotuły (Sante). Dyskretya rzecz honoru.

Praczki

szuka od 1-go lipca r. b. (5956)

Domin. Objezierze

pod Obornikami.

Do handlu mojego drogowego szukam (5913)

UCZNIA

z dobrem wykształceniem szkółnym, władającego obu językami krajowymi.

P. Stiebohr,
Działdów (Soldau Ost Pr.).